

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

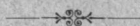

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“

1895.

VSEBINA.

1. <i>Dr. E. Volčič</i> : O naših agrarskih operacijah in dotičnih zakonih (Dalje)	97
2. <i>Dr. R. Bežek</i> : Uživajo li dolžniki vkupnih zastavljenin pravico na mejsebojno povračilo tujega, na onih nepremičninah počez vknjiženega dolga?	102
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
<i>a)</i> Ali tisti, kateri sprejme fakturo in ne vgovarja njeni vsebini, s tem v vsakem slučaju molče pritrjuje pristavkom, nahajajočim se na fakturi?	109
<i>b)</i> Posojilodavec ne stopi v pravice knjižnega upnika, katerega je posojilojemnik z njegovim posojilom poplačal, ako mu posojilni dolžnik izroči samo od tabularnega upnika prejeta izbrisno pobotnico in dolžno pismo. — Notarji ne smejo signirati apelacij	113
<i>c)</i> Ako se ne povedo natančneje okolščine, v katerih se je zapustniku posojilo dovolilo in izročilo, tedaj se ne more nalagati dedičem glavna prisega o izplačanju posojila	116
<i>d)</i> Dolžnik, ki plača na njegovem zemljišči zastavno-pravno zavarovano tirjatev, ni dolžan, plačanega zastavnega upnika radi izdaje izbrisne dovolitve, predno vloži tožbo, opominjati	119
Kazensko pravo:	
<i>a)</i> K §-u 399. kaz. zak.	121
<i>b)</i> Tatvina ni, ako trgovski učenec iz prodajalnice svojega gospodarja stranki daje blaga ne da bi prejel kupnine takoj, akoravno ne zapisuje dolžnih zneskov, če se ne odreče tirjatvam in so se zneski pozneje samo iz nemarnosti pozabili	123
4. Razne vesti	126
5. Pregled pravosodstva	127

O naših agrarskih operacijah in dotičnih zakonih.

Spisal dr. E. Volčič.

(Dalje.)

b) Stranke in njih zastopniki.

V agrarskem postopanju ločiti je 1.) neposredne vdeležence (unmittelbar Betheiligte), h katerim spadajo sodeležniki (Theilgenossen) po §-u 20. r. in u. dež. zak. in pa osebe, vdeležene v zmislu §-a 23. istega zak., 2.) posredne vdeležence (mittelbar Betheiligte).

Sodeležniki so ob kratkem: resnični sosesestniki ali solastniki skupnega zemljišča (§ 20. loc. cit.). Drugi neposredni vdeleženci v zmislu §-a 23. dež. zak. so osebe, katerim pristojna pravica do povratnih opravil, zlasti do perijodičnih davščin, katere morajo vsi ali posamni sodeležniki kot taki dajati za užitek splošnih zemljišč ali njih posameznih delov.

Ta davščina je slična nekaki dedni zakupnini ali večni dači in možno, da se še kje nahaja po Slovenskem.

Ti vdeleženci se smejo, tudi ko bi ne bili sami sodeležniki, razdelbenih in uredbenih obravnav vdeleževati v toliko, v kolikor je potrebno, da dobé njim pristojne zahteve in pravice veljavnost in zadostilo

Posredni vdeleženci so vpravičenci, ki imajo vknjiženo kako služnostno ali drugo vknjižljivo — tudi zastavno — pravico na zemljišči, privzetem v razdelbo ali uredbo, ali na tuji užitni pravici, držeči se tega zemljišča, ali pa na onem zemljišči, s čegar posestjo je združena ta užitna pravica.

Posredni vdeleženci se radi svojih pravic smejo vdeleževati postopanja, toda s svojim vgovorom ne morejo braniti razdelbe

ali uredbe; k obravnavam krajnega komisarja jih ni treba vabiti, toda oni se jih smejo vdeleževati. Oblastva pa morajo vselej paziti, da se z razdelbo ali uredbo ne krajšajo pravice posrednih vdeležencev (§-i 25.—28. r. in u. dež. zak.).

Izmed vpravičencev smejo samo sodeležniki predlagati uvod agrarskih operacij. Ta okolnost sicer ni določena v dotičnem poglavju zakona (§ 50. in nasl. r. in u. dež. zak.), kjer bi po nejasnem besedilu zakona tudi služnostni vpravičenci imeli to uvodno moč, toda posnemati se da iz vpliva, ki je dovoljen drugim vpravičencem (§ 23. in dr. r. in u. dež. zak.). Že preje je omenjeno, da so sodeležniki pri nas le soprosetniki ali solastniki, ker služnostni vpravičenci imajo na Kranjskem le pravico zahtevati odkup svojih pravic toda ne po tem zakonu in pri agrarskih oblastih, temveč po zakonu z dne 8. januarija 1889, št. 7. dež. zak. pri političnem oblastvu.

Vpravičenci se imajo zastopati osebno ali pa po zakonito izkazanih pooblaščenih. Moralne in fizične osebe, nezmožne za dejanja, zastopajo isti kakor pri spornih postopkih. Crkveno imovino zastopa crkveni predstojnik, crkvene nadarbine (prebende) dotični uživalec; duhovske skupščine (kongregacije in redove) samostanski predstojnik s svojim namestnikom.

Ako so take osebe pri razdelbi in uredbi gledé svojega osebinskega premoženja same vdeležene, vdeleževati se morajo zanje njih namestniki ali pooblaščenci teh namestnikov. Skupno zastopanje sodeležnikov je dopuščeno le pri pogajanji o prevzetji prirastka skupnih ali v razdelbo privzetih zemljišč, ki se pri ocenitvi posamnih zemljišč ni vcenil (§ 36. r. in u. zak.).

Nedvojbeno pa sme sodeležnik z rednim pooblastilom zastopati svoje sodeležne pooblastitelje brezuvetno pri vsem postopanju ravno tako kakor sme zastopati jedna sporna stranka vse njo pooblaščujoče sodruge. Vender ima krajni komisar določati, kedar se mu vidi primerno, da pooblastitelje pozove osebno.

Pooblastila se smejo dati tudi na zapisnik pred krajnim komisarjem, pred sodiščem ali pred županom, ista ne smejo obsezati nobenih omejitev ali pridržkov gledé potrditve po pooblastitelji. Zakonski, neločen mož velja do izrečnega ženinega preklica tudi brez pooblastila za pooblaščenca svoje žene (§ 40. r. in u. dež. zak.).

Dopuščeni so tudi pravni zastopniki, pri obravnavah pa in sicer stvarni izvedenci. Za prejemanje vročil, morajo vdeleženci, ki stanujejo izven sodnega okraja, kjer se vrši agrarsko postopanje, kakor tudi po skupnem interesu vdeležene stranke na poziv krajnega komisarja imenovati skupnega pooblaščenca, sicer ga postavi krajni komisar sam (§-a 33. in 39. r. in u. dež. zak., § 52. r. in u. ukaz.). Več solastnikov kake do skupnega zemljišča sodeležne domačije ima skupaj samo 1 glas ter velja to za odločilno, kar odloči njih večina, izračunjena po velikosti deležev posameznih solastnikov. Kedar je razmerje solastinskih deležev sporno, tedaj velja, da so vsi deležniki jednako vpravičeni. Če se glasovi solastnikov jednako porazdele, obvelja oni glas, ki je razdelbi ali uredbi ugodnejši.

Ako je pri taki domačiji razdeljeno sodeležniško pravo na glavnega in užitnega lastnika, tedaj jo zastopa le užitni lastnik. Kedar je last takošnega posestva sporna, tedaj je vpravičen glasovati njegov posestnik. Kedar je posest sporna, tedaj morajo stranke, ali, ako te opuste, mora deželna komisija postaviti skupnega glasovalca (§ 38. r. in u. dež. zak.).

B. Agrarsko postopanje.

Agrarsko postopanje za r a z d e l b o skupnih zemljišč uvede se le na provzročitev (provocatio) sodeležnikov ali občine, ono za r e g u l a c i j o (uredbo) pa je uvesti tudi uradoma:

- 1.) kedar jo politično deželno oblastvo spozna v javnem interesu za potrebno;
- 2.) pri glavnih razdelbah, v kolikor se ne izvrši nadaljnja nadrobna razdelba.

Razdelba je ali glavna ali nadrobna (General- und Specialtheilung).

Glavna razdelba skupnih zemljišč je njih razdelitev na dvoje ali več skupin 1. med bivšimi gosposkami na jedni, občinami ali bivšimi podložniki na drugi strani, ali 2. med županijami ali občinskimi oddelki, ali 3. med županijami ali občinskimi oddelki na jedni in med poljedelskimi združbami na drugi strani.

Glavna razdelba se ima zgoditi na prošnjo (provokacija) te ali one navedenih strank, med katerimi je izvršiti razdelitev. Provokacija od županije se mora opirati na sklep občinskega

odbora, kateri je potrdil deželni odbor. Provokacijo v imenu občine ali občinskega oddelka sme uradoma vložiti tudi deželni odbor sam.

Kedar izhaja provokacija od nekdanjih podložnikov, od kakega občinskega oddelka ali kake poljedelske združbe, treba je k temu najmanj ene tretjine vseh sodeložnikov izmed vpravičenih nekdanjih podložnikov, oziroma članov občinskega oddelka ali poljedelske združbe.

Taka zemljišča, ki so bila s pritrditvijo deželnega odbora vsled zemljiške razdelitve, izvršene v dobi od 1. januarija 1861. l., dok je stopil agrarski zakon v moč (1. septembra 1888. l.), odkazana občini ali občinskemu oddelku, se ne smejo zopet deliti, ako prošnje ne vloži sam deželni odbor.

N a d r o b n a razdelba skupnih zemljišč je ali nadaljnja razdelba pri glavni razdelbi pripalega skupnega deleža ali nadrobna razdelba skupnega zemljišča med vpravičence sploh.

Po zakonskem besedilu se nadrobna razdelba ne more vršiti sama ob sebi, kedar je med sodeložniki kaka bivša gosposka, kaka županija ali kak občinski oddelek, temveč je v takih slučajih provzročiti ob enem glavno razdelbo. Brez glavne razdelbe je nadrobno provzročiti le 1. med nekdanjimi podložniki, 2. med člani poljedelske združbe, 3. med sovpravičenci do spolovin ali menjalk (Wechsel- oder Wandelgründe).

Dotična provokacija mora izhajati najmanj od jedne tretjine v s e h sodeložnikov skupnega zemljišča.

Pri provokacijah za glavno ali nadrobno razdelbo, kakor tudi za uredbo, šteti so sodeložniki le po glavah, ne po obsegu njih pravic.

Neumestno je določeno, da treba, kedar so sodeložne tudi navedene juridične osebe, izvršiti pred vsem glavno in potem šele nadrobno razdelbo, ker ako se tega drži, je mnogo razdelbenega dela podvojiti ter zemljiške skupine se po kakovosti in vrednosti ne morejo odkazati tako pravilno, kakor je to možno pri sami nadrobni razdelbi.

Po zakonski določbi je seveda za provokacije glavne razdelbe treba, kjer je več sodeložnikov pri sodeložni stranki, $\frac{1}{3}$ članov te sodeložne stranke, pri nadrobni razdelbi pa je potrebna $\frac{1}{3}$ vseh

sodeležnikov (§-i 50. in nasl. r. in u. dež. zak., §-i 67. in nasl. r. in u. ukaz; novela z dne 3. septembra 1894, št. 27. dež. zak.).

Po koroškem zakonu z dne 5. julija 1885, št. 23. dež. zak. ima v tem slučaju provokacija za glavno razdelbo izhajati vsaj od $\frac{1}{4}$ istih sodeležnikov, pri nadrobni razdelbi zadostuje $\frac{1}{10}$ vseh k skupnemu užitku vpravičenih, kedar pa ni 10 sodeležnikov, sme vsak posameznik zahtevati razdelbo.

„Občinski oddelek“, ki je upoštevati pri provokaciji glavne razdelbe, po kranjskem občinskem redu sploh ni znana naprava in se v praksi jednači soseski ali podobčini po II. poglavji občinskega reda z dne 17. februarja 1866. l. Po naši misli pa občinski oddelek oziroma soseska ali podobčina ni vsaka vas. Ako hočeta torej dve vasi razdeliti skupno zemljišče le glavno na dvoje skupin, tedaj ne bode vselej prositi za glavno razdelbo temuč, ker so vpravičenci obeh vasij imeti le kot člani jedne poljedelske združbe, dopustna bode le nadrobna razdelba, ki pa dejanski vodi do prilično iste svrhe, kajti vpravičencem iste vasi odkazati bodo oddelilna zemljišča itak v obližji vasi skupno, ter sodeležniki, ki niso provzročili razdelbe, smejo ostati v skupnosti (§ 82. r. in u. dež. zak.).

Za „poljedelsko združbo“ govori navadno tudi vknjižba v zemljiški knjigi, kjer so vknjiženi posestniki posameznih domačij brez ozira na bivališče. Vsekako je upoštevati pred vsem zemljiško-knjižno stanje, seveda ne samo v glavni knjigi, nego skupno z vknjižbenim titulom, razvidnim v zemljiškoknjižni zbirki, ter bode določiti od slučaja, je-li provzročiti glavno ali nadrobno razdelbo. Kakor je prej povedano, je to vprašanje pomembno zaradi različnega števila sodeležnikov, ki je v jednom ali drugem slučaju potrebno za provzročitev agrarske operacije.

Singularne razdelbe, to je oddelila in izobčila jednega ali več sovpravičencev tako, da ostali sovpravičenci ostanejo v skupnosti, ni možno provzročiti po tem zakonu ter prepušča se posamnim sodeležnikom doseči tako razdelbo po redni pravdni poti (§ 52. r. in u. zak.).

Ako je provokacijo napravilo manj kakor $\frac{1}{3}$ sodeležnikov, tedaj ostanejo oni, ki so jo vložili, še 6 mesecev od dobe nje vložitve nanjo vezani za slučaj, ako se v tej dobi s pristopom drugih sodeležnikov doseže zadostno število (§ 59. r. in u. dež. zak.).

Gledé skupnih gozdov se sme provzročena glavna ali posebna razdelba v obče izvršiti samo v toliko, v kolikor ni to kvarno skrbnemu gojenju posameznih gozdnih delov in primernemu gospodarstvu ž njimi (§ 53. r. in u. zak.). Kranjski zakon ne določa, se sme li odbiti formalno prava provzročba za razdelbo drugih kakor pogozdenih skupnih zemljišč. § 15. koroškega zakona določa, da je razdelba sploh zavrniti le tedaj, če bi se ž njo oškodilo pravo gojenje posamnih delov ali glavno gospodarstvo posamnih sodeležnikov. Če se razdelba odbije, tedaj se ima uvesti regulacija.

Gledé provzročitve uredbe na skupno zemljišče nanašajočih se užitnih in oskrbovalnih pravic velja isto kakor pri razdelbah (§-a 55. in 56. r. in u. dež. zak.).

Provzročitve so vlagati pri deželni komisiji, oziroma po besedilu zakonske naredbe, pri načelniku deželne komisije.

Dotični predlog pa je po zakonitem predpisu lahko prepodati pismeno ali dati ga na zapisnik pri političnem okrajnem oblastvu, pri kakem v tem političnem okraji poslujočem krajnem komisarji, pri kakem advokatu ali pri kakem c. kr. notarju, da ga pošlje načelniku deželne komisije. Morda zaradi formalne točnosti odrejeno je torej v sestavo oziroma v sprejem provokacij nekako usposobljeno osebje; vendar se praksa na to določilo ne ozira in deželna komisija sprejema provokacije, naj pridejo od kogar koli.

(Konec prihodnjič.)

Uživajo li dolžniki vkupnih zastavljenin pravico na mejsebojno povračilo tujega, na onih nepremičninah počez vknjiženega dolga?

To vprašanje je bilo prav za prav rešiti v onem jako zanimivem pravdnem slučaju, kateri sta pod naslovom „k vprašanju stvarne korealnosti“, odnosno „correalitas realis“ razpravljala g. dr. Triller kot tožnikov zastopnik, pa g. dr. Babnik kot toženčev namestnik akademično v 1, odnosno 3. številki tega lista.

Podstava je priprosta. — Nekdo razproda svoje zemljišče, pri katerem je vknjižena zastavna pravica za posojilno tirjatev kreditnega zavoda *N* v znesku 900 gld. — trem osebam *A*, *B*, in *C* za kupnine znašajoče 1200 gld., odnosno 800 gld. in odnosno 400 gld. Nobeden izmed kupcev ne prevzame te tirjatve v svojo plačilno obljubo, ampak vsaki koj plača vso kupnino prodajalcu, kateri se obveže preskrbeti v 1 letu pri vseh treh vložkih, na katerih ostane začasno za navedeno tirjatev vknjižena vkupna zastavna pravica, izbris te zastavne pravice.

Prodajalec tega ne izpolni, pa tudi tirjatve ne plača, in ker je mej tem obubožal ter pri njem ni ničesar dobiti, toži kreditni zavod kupca *A* s hipotečno tožbo za ves dolg ter dobi od njega popolno plačilo.

Ne da bi bil zahteval cesije, vloži *A* hipotečno tožbo podprto z golo pobotnico: naj mu povrneta *B* in *C* v razmerji z njunima kupninama — zneska 300 gld. in odnosno 150 gld. kot potrošek, s katerim je razbremenil tožnik tudi njuna zemljišča — proti izvršilu na sozastavljeni zemljišči v vrsti dotične zastavne pravice, vknjižene za tirjatev znašajočo 900 gld.

Tožnik naslanja se na določilo §-a 896 obč. drž. zak., češ da zastavljenini ustvarjati nekako mejsebojno obvezo, vsled katere sta toženca solidarna dolžnika, obvezana k povračilu potroška po tožniku napravljenega — v zmyslu §-a 1042. obč. drž. zak., kateri potrošek bi imela trpeti po zakonu razmerno s kupninama v zmyslu §-a 37. konk. reda, katero določilo naj bi bilo tu slično veljavno.

Toženec poudarja napram zahtevku, da ne vlada gledé vkupnih zastavljenin nikakakaj mejsebojna obvezanost mej hipotečnimi dolžniki, da ti sploh niso mej seboj v nobeni pravni zvezi, da načela §-a 37. konk. reda, ustanovljenega v posebnem zakonu, veljavnega le za konkurz in k večjemu vsled doslednjih razsodeb najvišjega sodišča tudi pri razdelitvi izkupila od nepremičnin dražbenim potom prodanih, ni raztezati na druge prilike, najmanj pa uporabljati ga v predležečem slučaju. Plačnik *A*, dasi ni dolžnik, je vender zadostil zgolj svoji obvezi; naj se torej ne sklicuje ni na § 1041., ni na § 1042. obč. drž. zak., kajti nobeno teh določil mu ne pomore do povračila.

Večina zbranih društvenikov je na to pritrdila tožencu: tožba je propala. Da si je vtemeljal tožnik prepričalno pomisleke ovirajoče ugodno rešitev tožbe, bistveno opiraje se na Exnerjeve trditve¹⁾, zanikujoče mejsebojno obvezanost hipotečnih dolžnikov, vendar nismo uverjeni, da bi ne imel tožnik pravice do povračila potroška, napravljenega na korist oslobojenih vkupnih zastavljenin.

Neovrgljiv je pač tožnikov nazor, da ne ustvarja razmerje vkupno zastavljenih zemljišč „brez osebne zaveze“ — nobene stvarne mejsobojne obveze mej hipotečnimi dolžniki; slednji niso niti solidarno obvezani, niti obvezani sploh. Le prodajalec, sedaj siromak, je bil zaseben dolžnik.

Ali ravno iz slednjih razlogov naj se dovoli tožniku povračilo napravljenega potroška.

S hipotečno tožbo uravnano v zvezi s §-om 466. obč. drž. zak. po ministerski naredbi z dne 19. septembra 1860, št. 212. drž. zak. zahtevati je le, naj dopušča toženec upniku iskati plačila za vknjiženo tirjatev iz nepremičnine (§ 447. obč. drž. zak.); hipotečni dolžnik, kateri se še ni zavezal osebno k plačilu, ni primoran ničesa storiti, kajti njegova obveza je le breme posestvu naloženo, ne pa novčni dolg (§ a 307. in 443. obč. drž. zak.). Iz imetja hipotečnega dolžnika ne išči plačila; zadostil je, če ti prepusti zastavljenino v pokritje, katero se uresniči navadno po izvršilni prodaji²⁾ (§ i 443., 451., 458., 461. in 464. obč. drž. zak.).

Upnikova tožbena pravica izvira gledé na osobno zavezanega hipotečnega dolžnika — le iz trajnega položaja vtemeljenega v posesti zastavljenine: kedorkoli poseduje vkupno zastavljenino, prevzame vknjiženo breme, a le slednje, ne pa dolga³⁾. Gledé upnikove tirjatve je torej hipotečni dolžnik tuja oseba, upnik smeri vedno na plačilo, h kateremu pa ni oni obvezan; zgolj hipotečnemu dolžniku ni treba ničesa „aktuelno“ storiti, niti odgovarjati na tožbo.

Le posestvo jamči za breme, ne posestnikova oseba, razun zastavljenine ni segati v drugo njegovo imetje.

¹⁾ Oesterr. Hypothekenrecht. Str. 313.

²⁾ Primeri izvrstno razmišljevanje Kopetzky-jevo, ponatisneno v Stubenrauchu pri §-u 466. obč. drž. zak.

³⁾ Krainz, Privatrecht, 1. zv. § 49.

Hipotečni dolžnik prevzel je zgolj breme, katerega prometna vrednost se pokaže z izvršilno prodajo¹⁾.

Razumno lahko tudi plača, oslobodivši se s tem izvršila, a k plačilu ni zakonito zavezan, če plača, stori to drage volje, slobodno vsled pristoječe mu „*facultas alternativa*“, po kateri ali poravnava dolg ali pa prepusti nepremičnino v upnikovo pokritje.²⁾

Odštevši novce pred izvršilom po prodaji pa se hipotečni upnik poslovi iz okoliša, stvarnemu pravu odmerjenega, ter se poda na ozemlje obveznega prava

Razločevati je torej:

- a) je li plača hipotečni dolžnik prostovoljno iz svojega drugega imetja pred prodajo zastavljenine ali pa
- b) le prepusti slednjo upniku v pokritje njegove v obveznem pravu vtemeljene tirjateve, katere ni prevzel nikoli v plačilno obljubo, katere poravnati ga nihče siliti ne more. Kedar je plačal hipotečni dolžnik, napravil je očitvidno potrošek, h kateremu ni bil primoran, kateri hasne oslobojenima vkupnima nepremičninama, s čimer pa prestopimo na ozemlje obveznega prava.

Tirjatev vtemeljena v zasebnej obvezi vršivšej se mej upnikom in zasebnim dolžnikom, je hipotečnemu dolžniku kot plačniku povsem tuja, ker teži na posestvu le breme, ne pa osebna dolžnost. V predležečem slučaju plačal je hipotečni dolžnik tirjatev iz svojega imetja, ne da bi se bil sporazumel z „osebnim“ dolžnikom, kar bi bilo tudi brezuspešno in odveč, ker je zagazil slednji v siročino. Prodajalec upnik pa je vsprejel plačilo, na kar je hipotečni dolžnik kot plačnik vpravičen, da sme tirjati še celo po opravljenem plačilu, naj upnik odstopi svojo pravico (§ 1423. obč. drž. zak.). Akoravno je vzel morda od upnika pobotnico brez slehernega pridržka, sme vendar tirjati tudi pozneje, naj se mu izroči odstopnica, seveda na plačnikove stroške³⁾.

¹⁾ Primeri razsodbo najvišjega sodišča z dne 21. maja 1871, G. U. št. 4203.

²⁾ Unger, *Privatrecht*, str. 531—533., op. 85, 86 in 88.

³⁾ Exner, l. c., stran 317, 2, a in op. 41; razsodbi najvišjega sodišča z dne 6. oktobra 1874, št. 7506, G. U. št. 5490 in z dne 7. julija 1891, št. 8220 v Linksovej zbirki pod št. 2310.

Z odstopnico pa slobodno naperi hipotečno tožbo zoper oslobojenca *B* in *C* odnosno zoper njuni nepremičnini, na katerih je še vedno vknjižena prvotna tirjatev in sicer zoper oba vkupe ali pa posamično proti sleherniku.

Za predležeči slučaj je torej povsem nepomenljivo, ali si si preskrbel takoj odstopnice ali ne: dobiš jo lahko vsak hip.

A-jev potrošek je torej iztožljiv kakor po §-u 1041., tako po §-u 1042. obč. drž. zak., v zmislu §-a 15. zemlj. zakona je obveza vkupnih zastavljenin prikrita (latentna) pod razveznim pogojem, oslobojena je sleherna, kedar je prejel upnik popolno plačilo: *conditio deficit*. A to pravno razmerje oklepa le upnika in oslobojene zastavljenine, katera po plačilu preneha; oslobojene pa niso plačniku nasproti, kateri je plačal dolg, ne da bi bil k temu primoran, kateri je za njegovo osebo tuj; po osloboditvi nastane še le obvezanost mejplačnikom in oslobojenci, na korist oslobojenima nepremičninama iznebil se je k plačilu neobvezani hipotečni dolžnik deloma svojega imetja, s čimer pa je porodila se pravica na povračilo.

I. Razmotrivaj plačilo napravljeno pred izvršilom, tako pristoji

1.) *A*-ju hipotečna tožba podprta z odstopnico, zoper *B* in *C*; če še nima odstopnice pa si je lahko še po dobljenej in sprejetej pobotnici preskrbi po §-u 1423. obč. drž. zak.¹⁾ ali pa

b) brez odstopnice zahteva povračilo potroška v zmislu §-ov 1041. in 1042. obč. drž. zak. eventualno tudi §-a 1043!

II. Če pa osobno nezavezani hipotečni dolžnik *A* ne plača prostovoljno ter „prepusti“ zastavljenino upniku v pokritje, katera se na to izvršilnim potom proda, ni napravil potroška iz stališča obveznega prava, igral je zgolj pasivno, trpežno ulogo, smatrati je plačnika ne njega, temveč zastavljenino, katero teži breme, ne gledé na kako osebo (§ 307. obč. drž. zak.).

¹⁾ Exner, l. c., razun navedenih citatov tudi še str. 396 in 397 op. 22 in 22, str. 672 in dotična opazka.

Z ozirom na osebno zavezo prvotnega dolžnika in upnika je pa tudi prodana zastavljenina tu je bitje, tuj predmet, kajti na njem teži le breme, ne pa dolg. ne novčna tirjatev, začasni posestnik zastavljenine sme torej tudi od plačanega upnika zahtevati odstopnico v zmislu §-a 1423. obč. drž. zak.

A ker se je potrošek v slednjem slučaju vršil zgolj s stališča veljavnega v stvarnem pravu, ne gre iskati tu povračila po §-ih 1041. in 1042. eventualno po §-u 1043. obč. drž. zak. v temeljenih v obveznem pravu; v slednjem slučaju nastopi prav za prav regres mej zastavljeninami, koder pa je umestna le hipotečna tožba, katera mora podprta biti z odstopnico.

Razmerje, po katerem naj se razdeli potrošek mej posamične hipotečne dolžnike, v kolikem znesku naj prispeva slehernik, se pa v hipotečnej tožbi ne bo navadno rešilo, kajti sleherni regresant zahteva navzlic raznim nasprotnikovim vgovorom na podlagi odstopnice plačilo s polnim založenim zneskom.

Krivica, katera se godi posamičniku, ker je preveč plačal v razmerji s kupnino zemljišča kažočo njegovo prometno vrednost, dokaže se po tožencu, toženemu zgolj po §-u 1041., 1042. ali 1043. obč. drž. zak., potom vgovora = „*exicipiendo*“, napram hipotečnej tožbi pa treba napotiti toženca z njegovimi vgovori na „posebno“ odškodninsko tožbo,

Tožnikov zahtevk pa je ne gledé na navedena določila — po §-u 443. obč. drž. zak. v temeljen; oslobojene c „mora“ dati povračilo; slehernik namreč prevzame po slednjem določilu z lastnino nepremičnine tudi bremena vpisana v javnih knjigah, kedor vanje ne pogleda, trpi v vseh primerljajih za svojo nemarnost, plačnik *A* pa je oslobodil *B* in *C* njunega „bremena“, torej mu gre povračilo za potrošek. Nadalje podkreplje regresanta besedilo §-a 1435. obč. drž. zak., „ker je namreč minul pravni vzrok, hipotečnemu dolžniku ob jednom plačniku sedaj še zadržavati odškodnine, ker bi nasprotno imeli v resnici brez slehernega vzroka nekako in sicer toliko vrednost v roci, v kolikor jim je na tem ležeče, da se zastavljenina ne proda“; to merilo pa obrazuje dotična

kupnina zastavljenine. Vsi namreč se morajo nadejati radi določila §a 443. obč. drž. zak., da jim vedno „preti“ navzlic prodajalčevej obljudi, da so gledé vknjiženega „dolga“ prosti škode in tožbe, — upnikova tožba, vsled katere treba prenašati „breme“, ter slučajno prepustiti nepremičnino upniku v pokritje. — Da so tega prosti, varni pred izgubo, pretečo jim do vrednosti zastavljenine, je njihova korist, iz katere izvira naslov povračilne tožbe po §-u 1041. ali tudi 1042. obč. drž. zak. eventualno tudi mestu teh po §-u 1043. ib., ker so oslobojeni preteče jim pogube¹⁾; „plačnik se je žrtvoval v sili,“ da bivečjo škodo od sebe in od drugih odvrnil.

Krivda, da se poprejšnji kupci, sedanji hipotečni dolžniki niso osigurali, da si niso začasno preskrbeli izbrisa bremena iz javne knjige, tlači slehernika, je mejsebojna; smatrati se ima kot pogrešek, kateri so zakrivili vsi kupci vkupe; vsi pa so zajedno poškodovanci. Torej pa je umestno gledé mejsebojne odškodnine merilo §-a 1304., eventualno §-a 1043. obč. drž. zak., po katerem trpi škodo tudi poškodovaneec kriv poškodbe, in sicer s poškodovalcem vred po razmeri. Slednja pa se pokaže iz prometne vrednosti vpisane v posamične pogodbe, sklenene s prodajalcem to je v primeri s posamično kupnino. Razmeritev po tem načelu ne bo dosti navskriž na pr. sodno cenitvo zastavljenin, slednja bi bila pač takrat na mestu, kedar se je po preteklej daljšej dobi posamično posestvo zboljšalo ali pa poslabšalo. —

Predležčo razpravico zaključiti je pač s tem poudarkom:

1.) da hipotečni dolžniki vkupnih zastavljenin, kateri niso osebni zavezanci, prepustivši zgolj nepremičnino v upnikovo pokritje, nimajo pravice na povračilo hipotečnega nasledstva v vrsti plačane tirjatve, temveč jedino le pravico na odstop upnikovih pravic („hipotečnih“) do zasebnega dolžnika po §-u 1423. obč. drž. zak., ter z odstopnico hipotečno tožbo;

2.) da se nasprotno oni, kateri radovoljno plačajo, ne da bi se bilo prodalo posestvo, odškodujejo a) ali tudi z odstopnico potom hipotečne tožbe ali pa

¹⁾ Krainz-Pfaff, 2. natis, 1894, str. 779 in 780 v 1. zvezku, op. 39 in 40.

b) brez odstopnice zahtevajo povračilo radi potroška, napravljenega v prid oslobojenih zastavljenin po §ih 1041. in 1042. eventualno po §-u 1043. obč. drž. zak.

V slučajih 1 in 2, a) bo v govorom toženčevim težko ugoditi takoj, moral se bo napotiti na posebno pravdo, v katerej se bo z dokazili sodnega reda določilo, v koliko je posamičnik okoristil se vsled tožnikovega potroška (§i 443., 1304., 1043. in 1435. obč. drž. zak.).

Dr. R. Bežek.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Ali tisti, kateri sprejme fakturo in ne vgovarja njeni vsebini, s tem v vsakem slučaju molče pritrjuje pristavkom, na hajajočim se na fakturi?

Trgovinska firma B. H. je bila več let v kupčijski zvezi s firmo A. L., kateri je prodajala žito ter je nji pošiljala v svojih vrečah. Na dotičnih fakturah se je nahajal pristavek, da je vreče vrniti v 14. dneh od dneva fakture, sicer zaračuna prodajalka za vsako vrečo na dan $\frac{1}{4}$ kr. posojarine. Zadnje blago poslala je firma B. H. s fakturo z dne 26. marca 1890. l., tako da nji je morala firma A. L. najkasneje do 10. aprila 1890. l. vrniti vse vreče. Iz knjig firme B. H. je bilo razvideti, da ji je firma A. L. tekom večletne kupčijske zveze vrnila vsega 467 vreč manj, kot jih je bila od nje prejela. Firma B. H. je vsled tega s tožbo de praes. 13. septembra 1892, št. 8504 zahtevala, naj se obsodi firma A. L., da ji mora vrniti 467 vreč ali pa njihovo vrednost 163 gld. 45 kr. ter posojarino za te vreče, katero pa je zaračunala le za dobo treh mesecev v znesku 104 gld. 40 kr.

Deželno sodišče ljubljansko je z razsodbo z dne 15. maja 1894, št. 1031 ugodilo zahtevi gledé povračila vreč in eventualnemu plačilu njihove vrednosti, če priseže tožnica dopolnilno prisego gledé pravilnosti vpisov v svojo trgovinsko knjigo in s cenilno prisego dokaže prerokano vrednost vreč; daljnjo zahtevo zaradi posojarine pa je nepogojno zavrnilo iz nastopnih (le gledé zavrnitve posnetih) razlogov.

Tožnica opira svojo tožbeno zahtevo na to, da je pošiljala toženki praviloma z vsako pošiljatvo blaga v svojih vrečah tudi fakture, v katerih se je nahajal pristavek: »vreče vrniti je franko v 14. dneh od dneva fakture, po preteku tega roka se zaračuna za vsako vrečo $\frac{1}{4}$ kr. posojarine na dan« in da toženka na noben način ni grajala teh faktur.

Res je sicer, da zamore negrajano sprejemanje s pošiljatvo doposlane fakture, na kateri se nahaja kak pristavek, molče ustanoviti pravno razmerje, katero omenja pristavek, toda le takrat, če pristavek natančno določuje pravno razmerje v vseh ozirih, da zamoreta obe stranki izprevideti, katere pravice, katere dolžnosti in v kakem obsegu se s tem ustanavljajo za vsakega izmed pogodnikov. Ravno tega pa v tem slučaju ni. Da je prašanje le za eno samo pošiljatev, ne bi bilo dvoma, kaj ima tirjati tožnica, ker toženka ni grajala pristavka, in kaj ima storiti toženka. Znan bi bil namreč predmet (število vreč ravno te pošiljatve) in doba, za katero je računati posojarino. Tukaj pa ni govora le o eni posamezni pošiljati tožnice ampak o velikem številu pošiljatev, izvršenih v dobi od 9. decembra 1885. l. do 26. marca 1890. l., v kateri je toženka tudi vrnila mnogo vreč iz različnih pošiljatev. Prašanje je torej: od katerih vreč in od katerega dne je računati posojarino in kako dolgo traja obvezanost, plačati to pristojbino? Vsega tega omenjeni pristavek fakture nič ne pojasnuje, on pa tudi ne daje pravice, računati posojarino od tistega števila vreč, katero se je izračunilo ob sklepu kupčijske zveze s tem, da se je od števila doposlanih vreč odštelo število vrnenih vreč, za dobo od preteka 14. dnij po zadnji pošiljati do konečne vrnitve teh vreč in sicer tem manje, ker bi se, če bi se to smatralo za vpravičeno, dosledno moralo priznati tožnici za eno leto 420 gld. 30 kr. in, če toženka vreč v treh letih ne bi vrnila, 1260 gld. 90 kr. posojarine in razun tega še tudi odškodnina za vrednost vreč. Te posledice se je, kakor je videti, celo tožnica sama ustrašila, ker zahteva plačilo posojarine le za dobo treh mesecev.

Ta pristavek v fakturi in okolnost, da ga toženka ni grajala, torej ne more podpirati tega dela tožbene zahteve in zaradi tega in ker se tožnica ne sklicuje na nobeno trgovinsko navado, katera bi vpravičevala to zahtevo, moral se je ta del tožbene zahteve zavrniti in ni treba raziskavati, kakošen pravni značaj ima ta pri-

stojbina, ali je odškodnina za to, da toženka ni pravočasno vrnila vreč ali konvencijska kazen ali pa posojarina za vreče, ker to ne vpliva na rešitev.

Višje deželno sodišče v Gradci je z razsodbo z dne 24. oktobra 1894, št. 6297 ugodilo tožbeni zahtevi tudi gledé posojarine, če tožnica dokaže z glavno prisego, da je poslala toženki z vsako pošiljatvo blaga tudi fakturo, v kateri se je nahajal pristavek, da je vrniti vreče franko v 14. dneh od dneva fakture in da se po preteku tega roka zaračuna za vsako vrečo $\frac{1}{4}$ kr. posojarine na dan.

Razlogi.

Ker je toženka brez vgovora sprejemala fakture, v katerih se je nahajal navedeni pristavek, izhaja iz tega dogovor strank, kateri je ustanovil za toženko dolžnost, plačevati v trgovini z žitom navadno posojarino za vreče, če jih ne vrne pravočasno. Z dopolnilno prisego o pravilnosti trgovinske knjige dokaže tožnica, da iz kupčijske zveze, katera je bila končana s pošiljatvo z dne 26. marca 1890. l., še ni vrnenih 467 vreč, torej ni zadostnega razloga, dvomiti na tem, da je bila tožnica vpravičena, dne 13. septembra 1892. l., to je na dan vložene tožbe, zahtevati posojarino za vreče za tri mesece, če so namreč bile vse vreče toženki poslana z navedenim pristavkom na fakturi, ker pravice, ki izhaja iz tega pristavka, ni moči raztezati na slučaje, v katerih ni bilo tega pristavka, ki je podstava dogovora.

Zaradi tega, ker je to določilo pogodbe navidezno hudo, se ne sme prezirati, kajti toženkina skrb je morala biti, pravočasno vračati vreče in se tako izogibati daljše obvezanosti.

Najvišje sodišče je z razsodbo z dne 3. januarija 1895. l., št. 14997 predrugačilo razsodbo višjega deželnega sodišča ter gledé zavrnitve zahtevane posojarine za vreče zopet uveljavilo razsodbo deželnega sodišča ljubljanskega, dodavši razlogom prvega sodnika v tem oziru še sledeče razloge.

Tudi pri trgovinskih opravilih je pogodba praviloma dogotvljena po izrecnem sprejemu ponudbe ene stranke po drugi in le, če soglaša volja obeh strank (čl. 318., 321. trg. zak., § 861. obč. drž. zak.). Po §-u 863. obč. drž. zak. zamorejo nadomeščati izrecne izjave tudi dejanja, katera vpravičujejo domnevek, da se je izrazila volja z molkom, toda le takrat, če, pretehtavši vse okol-

nosti, nedostaje pametnega razloga za dvom, pri čem pa po §-u 914. obč. drž. zak. ne smemo prezirati očitnega namena pogodnikov.

Neoporečeno sprejemanje fakture ne more ustanavljati v vsakem slučaju molčeče pritrditve k pridržkom, v fakturi zadržanim, posebno takrat ne, če govore okolnosti proti taki domnevi. Tožnica sama ne trdi, da bi se bil o početku kupčijske zveze, t. j. že l. 1881. vršil kakov načelen dogovor o posojarini za vreče. Ona pa trdi, da je v fakturah, napisanih za toženko ali — kakor pravi v repliki — vsaj skoraj v vseh mnogoštevilnih fakturah, katere je dodajala svojim pošiljattvam, pristavljala, da zapade za vreče, katerih toženka ne vrne v določenem času, gotova posojarina. Dasiravno pa je bila, kar izhaja iz računov D in A A, kupčijska zveza med strankama precej obširna in živahna, in čeravno ni misliti, da je toženka vračala vreče v vseh slučajih v pogojenih 14. dneh, vendar ni niti najmanjšega podatka za to, da bi bila tožnica kadarkoli uveljavljala pristavek, nahajajoč se na njenih fakturah, še manj pa za to, da bi bila izrazila tožena firma, da se hoče ozirati na posojarino zadevajoči pristavek. Opominjevalno pismo tožnice, priloga št. 2 odgovora in sestavka št. 3 in 4 dokazujejo, da je sicer zahtevala, naj vrne toženka vreče, nikakor pa ne, naj plača posojarino, bodi si sploh, bodi si z ozirom na posebne rokove za vrnitev. Nasprotno, kupčija se je vršila in sestavljali so se letni obračuni, ne da bi se na pristavke faktur jemalo kaj ozira.

Po vsem tem je vsaj zelo dvomno, ali se je v teku trgovinske zveze na take zahteve od ene ali od druge strani sploh oziralo, ampak mnogo verjetneje je, da se je kupčija, dokler je trajala kupčijska zveza in ni bilo drugih spotikljajev, vršila brez ozira na posojarino za vreče in da sta smatrali stranki na to se nanašajoče pristavke faktur za prazne besede, katerim ni pripisovala nobena stranka za pravice in dolžnosti odločilnega pomena.

Če torej tožnica sedaj, dasiravno je kupčijska zveza priznana že dne 16. marca 1890 l. bila končana, ne izvaja pravice do posojarine iz določenih pošiljatev in določenih zapadnih dnij, ampak iz prebitka vreč, kateri izhaja iz večletne kupčijske zveze, če tudi v manjšem obsegu, ne more za to pristavek na fakturah sam biti merodajen in ker drugega razloga za tirjatev ni, je zavrnitev povsem vpravičena.

B.

b) Posojilodavec ne stopi v pravice knjižnega upnika, katerega je posojilojemnik z njegovim posojilom poplačal, ako mu posojilni dolžnik izroči samo od tabularnega upnika prejeto izbrisno pobotnico in dolžno pismo. — Notarji ne smejo signirati apelacij.

Okrajno sodišče v K. G. ugodilo je tožbeni zahtevi: »Toženec mora plačati tožniku tirjatev na posojilu 200 gld. s pr. ki se je zavarovala zastavno-pravno temeljem zadolžnice z dne 13. julija 1865. l. za Jero G. na toženčevem zemljišči, a pozneje glasom izbrisne pobotnice z dne 31. oktobra 1880. l. plačala vsled dogovora mej tožnikom in tožencem s tožnikovim denarjem ter tako prešla pravno-veljavno na tožnika.«

Razlogi:

Kakor priznata stranki sporazumno, se je na toženčevem zemljišči vknjižila zastavna pravica za tirjatev Jere G. na posojilu iz zadolžnice z dne 13. julija 1865. l. v znesku 200 gld. s pr. Tudi priznata stranki, da se je ta tirjatev Jere G. že popolnoma poplačala in da je Jera G. izdala vsled tega izbrisno pobotnico z dne 31. oktobra 1880. l. ter izročila to pobotnico tožencu z izvirno zadolžnico vred, da pa toženec ni izbrisal s tema listinama zastavne pravice, ampak ju izročil tožniku za znesek v jednaki visokosti 200 gld. z dostavkom, da se vrnita ti listini tožencu še le po plačilu te nove tirjatve 200 gld. Tožnik pa trdi, da je naštel omenjeno svoto 200 gld. tožencu uprav v svrhu poplačila Jere G., da je toženec to svoto tudi v njegovi (tožnikovi) navzočnosti izročil knjižni upnici Jeri G., na kar je le-ta izdala izbrisno pobotnico, da je izročil potem toženec to izvirno pobotnico in od Jere G. vrneno izvirno zadolžnico njemu v navzočnosti Jere G. s pristavkom, da vrne tožnik ti listini še-le po plačilu te njegove tirjatve, da pa ima do tedaj za svojo tirjatev varnost na stavku ravnokar poplačane upnice Jere G. kot njen pravni naslednik. Vsled tega zahteva tožnik, da mora toženec plačati to tirjatev, zavarovano na njegovem zemljišči vsled zadolžnice z dne 13. julija 1865. l. za Jero G., plačano pa njej glasom izbrisne pobotnice s tožnikovim denarjem, torej prešlo pravno na tožnika. Temu nasproti pa zanika toženec navedene okolnosti in trdi, da je tirjatev Jere G. že poprej poplačal in že poprej sprejel od nje izbrisno pobotnico, predno je

še naprosil tožnika za svoto 200 gld. in da je teh 200 gld. pri tožniku najel kot posojilo v namen, da poplača razne druge dolgove; da je sicer pri tej priliki izročil tožniku izvirno pobotnico in izvirno zadolžnico z dne 13. julija 1865. l., to pa v odsotnosti Jere G. in le s pristavkom, da sme on (toženec) ti listini nazaj zahtevati, kedar plača svoj samo osebni dolg na posojilu. Ako so tožnikove trditve resnične, je brezdvomno vtemeljena tožbena zahteva, kar sledi iz določeb §-ov 1358. in 1422. obč. drž. zak. Določba §a 1358. obč. drž. zak. velja namreč za vse slučaje, v katerih kdo plača mesto pravega dolžnika z njegovim privoljenjem dolžnikovega upnika. Tako plačilo povzroči ipso jure prehod plačane tirjatve na plačevalca, tako da je plačevalcu tožba že dana vsled plačila in ni treba, da mu upnica Jera G. formalno odstopi svojo plačano tirjatev. Pa celo stvarni položaj, kakor ga toženec pripoveduje, vtemeljuje popolnoma tožbeno zahtevo. Z ozirom na § 469. obč. drž. zak., po katerem namreč za prenehanje hipoteke ne zadostuje plačilo dolga in po katerem ostane hipotečno zemljišče dotlej zastavljeno, dokler se ne izknjiži zadolžnica iz javnih knjig, mora se sklepati, da ni dolžniku prepovedano, za najeto posojilo zastaviti hipoteko, ki je ostala vknjižena na zemljišči, akopram je dotična tirjatev poplačana. Po strogem predpisu zakona (§ 469. obč. drž. zak.) je načelo prednosti zastavnih pravic pri hipotečnih tirjavah omejeno na prednost vknjižeb tako, da se more zastavna pravica s prednostjo pred pozneje vknjiženimi zastavnimi pravicami veljavno dati celo za bodoče tirjatve, in da ne pristojta poznejšnim hipotečnim upnikom torej po določilu §-a 469. obč. drž. zak. ipso facto pravica napredovanja v prednosti vsled plačila sprednjega stavka, odnosno da ne more zahtevati izbrisa tacega sprednjega stavka. Ker sta se torej, kakor toženec sam priznava, stranki tedaj, ko je bila tirjatev knjižne upnice Jere G. v znesku 200 gld. že plačana, ne pa izknjižena, dogovorili tako, da posodi tožnik tožencu znesek 200 gld. proti temu, da mu izroči toženec izvirno zadolžnico z dne 13. julija 1865. l., temeljem katere je vknjižena na njegovem zemljišči omenjena tirjatev Jere G. v znesku 200 gld., in mu da izbrisno pobotnico Jere G. gledé te tirjatve in da se zaveže, pustiti ti listini tako dolgo v tožnikovih rokah, dokler mu tega posojila ne vrne. — Ta dogovor ne more pri uvaževanju vseh okolnostij (§ 863. obč. drž. zak.) imeti nobenega drugega pomena, kakor da

je tirjatev Jere G. po volji obeh strank s tožnikovim denarjem plačana, da je torej plačnik tirjatve Jere G. tožnik ne pa toženec, in da je formalno še zmirom vknjiženi hipotečni stavek Jere G. podeljen tožniku v varnost njegovega posojila 200 gld. Ker ni zakonitega zadržka takemu dogovoru, se je moralo ugoditi tožbeni zahtevi po lastni toženčevi razložitvi dogodkov in se torej ni razsodilo na glavno prisego o dogodkih, kakor jih je tožnik navedel.

Proti tej razsodbi vloženi od notarja K. signirano apelacijo je prvo sodišče sprejelo in višjemu sodišču v Gradci predložilo. Višje sodišče pa jo je vrnilo z opombo, da jo mora signirati odvetnik ali pa stranka dati na zapisnik v 8 dneh.

Revizijski rekurz je najvišje sodišče zavrglo z naredbo z dne 7. februarja 1894, št. 1442 z ozirom na jasno breizjemno določbo §-a 10. sum. pat. in na naredbo justičnega ministerstva z dne 5. julija 1859, št. 122. drž. zak.

Tekom obnovljenega apelacijskega obroka dala je stranka apelacijo na zapisnik in se sklicevala na zavrtno in temu zapisniku priloženo apelacijo.

Višje sodišče je apelaciji ugodilo in tožbeno zahtevo zavrnilo.

Razlogi.

Ne da se sicer zanikati, da se more plačana a ne vknjižena hipoteka, ako okolnosti tako naneso in s privoljenjem vdeležencev prenesti veljavno na družega, vendar ni najti v predležčem slučaju bistvenih pogojev za tako transakcijo. Razpolagati more z zastavno-pravno zavarovano tirjatvijo jedino Jera G. kot knjižna upnica, in ker je vsled njenega pričevanja domnevno posrednega ali neposrednega odstopa tirjatve iz zadolžnice z dne 13. julija 1865. l. izključen, je torej od tožnika navedeni, baje z dolžnikom skleneni dogovor brez pravnega pomena, ker ni nobeden izmed njih vpravičen razpolagati z zastavno pravico, ki je še vedno vknjižena na ime Jere G. in ker ima toženec le pravico do izknjižbe temeljem izbrisne pobotnice. Tožba se je torej morala zavrniti.

Najvišje sodišče je razsodbo druge instance potrdilo z razsodbo z dne 17. maja 1894, št. 5617. — V razlogih se sklicuje najvišje sodišče na vtemeljitev višjesodne razsodbe ter d o s t a v i: § 1358. obč. drž. zak. se ne more uporabljati pri le-tem slučaju. Kajti posebno z ozirom na to, da je ta zakonita določba

uvrstena v poglavje o utrjevanji pravic in dolžnostij, bilo bi potrebno, da izvrši plačnik plačilo vsled lastne dolžnosti. Te pa tožnik sploh imel ni. A tudi na § 1422. obč. drž. zak. se ni moči sklicevati. Tudi odškodnina se ne more tirjati od toženca iz naslova, da bi bil plačal tožnik tirjatev Jere G., ker je vender po pričevanju Jere G. in po besedilu izbrisne pobotnice ovržena tožnikova trditev, da bi bil on plačal Jero G. Tožbena zahteva se torej ne opira niti na toženčevo dolžnost do regresa.¹⁾

Dr. J. K.

c) Ako se ne povedo natančneje okolščine, v katerih se je zapustniku posojilo dovolilo in izročilo, tedaj se ne more nalagati dedičem glavna prisega o izplačanju posojila.

A trdi, da je svojemu že zamrlemu očetu sledeče svote v gotovini posodil:

leta 1870. 35 gld.

» 1871. 45 » i. t. d. in zahteva razsodbo.

» Toženci B, C in D dolžni so pripoznati, da dolguje zapuščina po njihovem očetu Z, oziroma oni kot dediči po $\frac{1}{4}$, tožniku A posojilo v znesku 312 gld. s 5% obrestmi od 1. januarija 1890. l. ter so dolžni plačati tožniku posojilo 234 gld. z obrestmi in s sodnimi stroški, in sicer B in C nerazdelno, D pa pro rata.

Prva instanca je tožbo odbila iz sledečih

r a z l o g o v :

A trdi, da je svojemu dne 2. aprila 1889. l. zamrlemu očetu

leta 1870. posodil 35 gld.

» 1871. » 45 »

» 1872. » 50 »

» 1873. » 40 »

» 1874. » 30 »

» 1875. » 50 »

» 1876. » 20 »

» 1884. » 42 »

skupaj torej 312 gld., da je to tirjatev prijavil k zapuščini Z, da je pa njegovi sodediči, današnji trije toženci, niso likvidovali. Tožnik nalaga tožencem o tem, da je po-

¹⁾ Cf. raz. z dne 6. oktobra 1874. G. U. 5490.

sojila odštel, tajlno zavračno glavno prisego, ne da bi natančneje opisal vse okolščine, v katerih je posojila dovolil in odštel. Toženci zanikujejo trditve v tožbi in se sklicujejo na poravnavo v teku razprave, glasom katere so se s tožnikom pogodili, da se odrečeta obe stranki zahtevam (tirjativam), katere jim morebiti pristojé nasproti zapuščini. Po pravici pa trdi tožnik, da je bila omenjena poravnava tekom razprave tolikrat razrušena, da je svojo veljavo popolnoma izgubila. V drugi vrsti zahtevajo toženci, da se tožba odbije, ker je njim od tožnika gledé posameznih posojil naložena glavna prisega nedopustna; okolščine, katere bi morali s prisego zanikati, jim namreč niso znane, in si tudi ne morejo pridobiti vednosti o njih. Ta protest je vtemeljen. Četudi je dovoljeno po §-u 207. o. s. r. nalagati onemu, ki se pravda v svojem imenu, prisega o tujih dejanjih, vendar ni s tem rečeno, da sega ta pravica deferenta tako daleč, da bi smel nalagati prisega tudi o okolščinah, katere so delatu neznanе. Ako ima delat kako okolščino s pristavkom »kolikor ve in se spominja« pod prisego zanikati, potem se mu mora ponuditi tudi priložnost, da se prepriča o resničnosti ali neresničnosti stvari, katero naj s prisego zanika; sicer bi se glavna prisega — nasproti pomenu iste — izpremenila v lastno prisego. Deferent mora torej vsaj dokazati, da je delat v položaji, pridobiti si vednost o resničnosti okolščin, kajti sicer bi bil delat izročen oblasti deferenta in primoran prisego vrniti in prepustiti razsojo volji deferenta. V predležem slučaju zanikali so toženci, da bi imeli vednost o prisežnih besedah, oziroma o okolščinah, ki so sprejete v prisego; tožnik pa ni niti ene okolščine navedel, iz katere bi se dalo nasprotno sklepati. On ni povedal, ali so toženci za časa, ko so se posojila izplačevala, ž njim in z zapustnikom živeli v skupnem gospodarstvu, ali so si zamogli torej iz lastne opazbe ali pa po zapustniku pridobiti vednost o izplačevanju posojil. — Dopolnitev obravnave v tem oziru v zmislu §-a 25. s. p. je pa nedopustna, ker je odvzeta tožniku vsled kontumaciranja pravica, še dalje izvajati in vtemeljevati svojo zahtevo. Toliko je pa gotovo, da se toženci danes ne morejo več poučiti o omenjenih dejanskih stvareh, ker je Z. mrtev, in ni tožnik navedel nobene okolščine, ki bi omogočila tožencem poizvedovanje. Od tožnika naložena prisega je torej lastna prisega, in kot taka se po zakonu ne more nalagati. Ker ni družih dokazov za vtoženo tirjatev, morala se je tožba odbiti

Višje deželno sodišče v Gradcu ugodilo je z razsodbo z dne 30. oktobra 1894, št. 10.084 tožbenemu zahtevku pogojno, ako stori tožnik od njega naloženo pa zopet vrneno glavno prisego gledé vsake posamezne svote, da je posodil zapustniku Z. leta . . . svoto . . .

R a z l o g i :

Ker namestujejo toženci kot dediči, oziroma sodediči, po očetu Z. v zmislu §-a 547. obč. drž. zak. slednjega, ker se toženci nadalje v lastnem imenu pravdajo, smel se je tožnik po §-u 207. o. s. r. poslužiti dokazila v obliki tožencem naložene glavne prisege o odločilnih okolščinah, da je odštel v tožbi navedene svote in tam imenovanih let dne 2. aprila 1889. l. zamrlemu Z. kot posojila. To dokazilo bi gotovo bilo dopuščeno v pravdi z Z. kot neposrednim prejemnikom posojil; ravno tako pa mora biti tudi dedičem zapustnika Z. nasproti dopustno, kajti oni so stopili v pravice in ravno tako tudi v dolžnosti zapustnika in se torej ne morejo sklicevati, da jim okolščine, katere so se stavile pod dokaz, niso znane. Daljnji vgovori tožencev so pa nevtemeljeni.

Najvišje sodišče je z razsodbo z dne 19. decembra 1894, št. 14707 prvosodno razsodbo zopet obnovilo iz

r a z l o g o v :

Vgovore tožencev proti dopustnosti glavne prisege, katero ponuja tožnik o odštetih posojilih, smatrati je vpravičene. Tožnik je namreč v repliki izrecno izjavil, da ne more natančneje popisati, kedaj in kje je posodil svojemu očetu v tožbi navedene svote. V tožbi in tudi pri ponudbi dokazov v repliki povedal je sicer leta, v katerih je odštel očetu te svote kot posojila; ali vkljub vgovoru tožencev in njihovi trditvi, da nimajo nobene vednosti o posojilih, zamolčal je podatke o natančnejih okolščinah in povod posojilnim opraviлом, kakor tudi izraz očetove volje in zabitne dogovore, kedaj se ima posojilo vrniti. Ti podatki bili bi pa v predležem slučaju tem bolj potrebni, ker se iz razmerja (povzetega iz priloženega zapuščinskega spisa po Z.) med tožnikom in njegovim očetom ne da z vso gotovostjo sklepati, da so se denarji šteli vsled posojilne pogodbe, in se čuti torej še bolj pomanjkanje določnih in natančnih podatkov o onih okolščinah, na katere se opira tožbeni zahtevk. Pri tem stvarnem položaji se torej ne pokažejo le vte-

meljeni pomisleki, da-li so bile sklenene med tožnikom in njegovim očetom posojilne pogodbe gledé vprašljivih svot — kakor ima to dotrditi vsebina od višjega sodišča formulovanih dokazilnih stavkov — nego od tožnika ponudena glavna prisega skaže se tudi kot lastna prisega, ker nimajo toženci nobenega oporišča, da bi se pričali o resničnosti ali neresničnosti tožnikovih trditev, in so bili primorani vrniti glavno prisego tožniku.

Dr. F. P.

d) Dolžnik, ki plača na njegovem zemljišči zastavno pravno zavarovano tirjatev, ni dolžan, plačanega zastavnega upnika radi izdaje izbrisne dovolitve, predno vloži tožbo, opominjati.

V pravni stvari Marije K. proti Mariji H. je o k r a j n o s o d i š č e v K. z razsodbo z dne 12. oktobra 1894. št. 8835 razsodilo, da mora toženka Marija H. pripoznati, da je njena na vložku št. 155 zemljkknjižno zavarovana tirjatev iz razsodbe z dne 24. aprila 1888, št. 3565 v znesku 6 gld. s prip. plačana, tožnici izdati izbrisno dovoljenje, inace isto ta razsodba nadomešča, in ji povrniti pravdne stroške.

Razlogi:

Tožnica Marija K. pravi, da je na njenem zemljišči vl. št. 155 za toženko zavarovana tirjatev iz razsodbe z dne 24. aprila 1888, št. 3565 v znesku 6 gld. s tožbenimi stroški 6 gld. 64 kr. in stroški eksekucije 3 gld. 20 kr. z izvršilno zastavno pravico, ta tirjatev da je davno plačana, in zahteva tožnica, da toženka to prizna in ji da izbrisno dovoljenje ter povrne stroške. Toženka prizna to vknjižbo in da je tirjatev leta 1889. popolnoma plačana, in je torej razsodba gledé priznanja o poplačanji tirjatve in izdaje izbrisnega dovoljenja vpravičena. Stroškov pa toženka neče povrniti, rekoč, da jih ni dolžna plačati, ker tožnica dosedaj ni zahtevala pobotnice od nje. Ta vgovor je ničev, kajti v zmislu §-ov 1426., 1428. in 1429. obč. drž. zak. je plačani upnik dolžan dati pravoveljavno pobotnico in nikjer ni določeno, da mora dolžnik, ki plača, najprvo pobotnico tirjati. Priznано je, da je tirjatev te pravde že leta 1889. popolnoma plačana in če toženka dosedaj še ni tožnici pobotnice vročila, sme ta trditi, da toženka pobotnice, oziroma izbrisnega dovoljenja, noče dati in to tem bolj, ker se je tirjatev na prošnjo toženke zemljkknjižno zavarovala in se izbris ne more drugače izvršiti, kakor s

pravoveljavno pobotnico, oziroma dovoljenjem za izbris. Ne gledé na to je toženka z današnjo tožbo na izdajo te izjave opominjana in vender ni še dosedaj tožnici izročila pobotnice. Toženka se je morala torej v zmislu §-a 24. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak. obsoditi tudi v plačilo pravnih stroškov.

Na apelacijo toženke, v kateri poudarja, da je prvi sodnik § 1426. obč. drž. zak. napačno razlagal, in donese dokaz, da je izdala med pravdo dne 17. septembra 1894. l. izbrisno pobotnico tožnici, je višje deželno sodišče v G. z razsodbo z dne 12. decembra 1894, št. 11.540 razsodbo prve stopinje v glavni reči in gledé stroškov predrugáčilo in ugodilo tožbenemu zahtevku o glavni stvari in stroških s pogojem, če toženka ne priseže ji naložene prisege, da ni res, kakor ve in se spominja, da je iz pisarne tožničinega zastopnika dra. K. pred vloženo tožbo de pr. 14. julija 1894, št. 6161 dobila pismeni poziv, da mora izdati in vročiti tožnici Mici K. pobotnico o plačani tirjatvi na zaslužku iz razsodbe z dne 24. aprila 1888, št. 3565, ináče se pa tožbeni zahtevek v vsem odbije in mora tožnica toženki povrniti stroške pravde.

R a z l o g i :

Menjeje prvega sodnika imenovati mora se pravnopomotno; po besedah §-a 1426. obč. drž. zak. je upnik le dolžan na zahtev dolžniku dati pobotnico, namreč pismeno izpričevalo spolnene dolžnosti. Tožnica mora torej dokazati, da je v istini kaj tacega zahtevala; ta dokaz je tudi nastopila, kajti z ene strani je trdila, da je letošnjo pomlad po Janezu T. zahtevala tako pobotnico in v dokaz tega navaja Janeza T. kot pričo in svojo dopolnilno prisego ter nalaga toženki glavno prisego, z druge strani pa pove, da je v isti namen pred vložitvijo tožbe toženko po svojem zastopniku dru. K. opominjala. Ker je priča Janez T. tožničino trditev naravnost zanimal, je ista nedokazana in ne more se v tem oziru soditi na prisego strank. Pač pa je daljnja trditev poziva s strani tožničinega zastopnika odločilna in zato se je na dotično, od toženke sprejeto glavno prisego spoznati moralo. Ako toženka to okolščino s prisego zanika, mora se tožbeni zahtevek popolnoma odbiti, ker tedaj ostane tudi dejanski tožbeni naslov, to je odrekovanje pobotnice nedokazan. Apelaciji toženke moralo se je torej ugoditi in izpodbijana sodba v tem zmislu izpremeniti. Izrek o pravnih stroških

obeh stopinj vtemeljen je v §-ih 24. in 26. zakona z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak.

Vsled revizije, katero je vložila tožnica Marija K., je najvišje sodišče na D. z razsodbo z dne 12. februarja 1895. št. 1701 razsodbo višjega deželnega sodišča z dne 12. decembra 1894. št. 11.540 izpremenilo in ono okrajnega sodišča v K. z dne 12. oktobra 1894. št. 8835 v vsem obsegu zopet obnovilo ter razsodilo, da mora toženka apelacijske stroške trpeti sama, revizijske stroške pa povrniti tožnici.

Razlogi:

Po vsebini tožbe ne gre samo za pobotanje, t. j. za pismo izpričevalo v zmislu § a 1426. obč. drž. zak., ampak za ono izpolnitev, v katero je plačani zastavni upnik vsled §-a 469., oziroma §-a 1369. obč. drž. zak. zavezan. Priznано je, da je na zemljiščih tožnice zavarovana tirjatev plačana že leta 1889., dolžnost za izdavev izbrisne listine obstala je davno, predno se je vložila tožba. Dejanski se ta dolžnost ni bila izpolnila in tudi ne po vloženi tožbi izvršila, akoravno je od dneva vročenega tožbenega odloka do prvega naroka imela toženka za to dolgotrajno priliko. V takih okolščinah ne more se pričakovati od tožnice, da bo zadovoljna s tem, da je toženka samo pripravljena izdati izbrisno listino. S tem je pravni povod k tožbi in provzročenju sodniškega izreka priznan. Misel višjega sodišča, da bi morala tožnica najprvo izvansodno opominjati, po omenjenem ni umestna, v tem slučaju pa toliko manj odločilna, ker obsega tožba natančni izraz zahtevka, toženka se je pa rajši v pravdo spustila, kakor da bi izročila izbrisno listino. Po tem takem je okrajnega sodišča razsodba stvarno in zakonito vtemeljena, in morala se je obnoviti ne gledé na novosti v apelacijskih pritožbah, ki so po §-u 257. o. s. r. nedopustne in ki naj dokazujejo, da je toženka med pravdo izpolnila svojo dolžnost. Izrek o stroških pravnih sredstev vtemeljen je v določbah §-ov 24. in 26. zakona z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak.

G.

Kazensko pravo.

a) K §-u 399. kaz. zak.

Z razsodbo deželnega sodišča v Ljubljani z dne 12. julija 1894, št. 6940 je bil mesar J. P. obsojen radi hudodelstva

goljufije po §-u 5., 197. in 199. *lit. a)* k. z. in tudi radi prestopka zoper zdravje po §-u 399. *ibid.* storjenega s tem, da je jeseni leta 1893. kot mesar, zaklane krave ni pustil pregledati po ogledniku mesa, da je neogledano meso te krave porabil za klobase in je prodal pri obrti, katera ima pravico, surovo, ali kakor si bodi pripravljeno ali kuhano meso prodajati, in da je kaj mesa take živali prodal, koja ni bila poprej ogledana. Kazen radi prestopka po §-u 389. k. z. odmerila se je na globo 50 gld.

V razlogih se poudarja, da se obdolženec zagovarja s tem, da o tej kravi ničesar ni vedel, da sam le živino kupuje, za druge reči pa, in tudi za razprodajo mesa se pa celo nič ne briga, da je pa ves ta zagovor popolnoma ničev, če se pomisli, da že iz besedila §-a 399. k. z. jasno sledi, da za ta prestopok zažugana kazen velja le dotičnemu obrtniku, ne gledé na to, če se ta sam vkvarja s podrobnostmi svoje obrti, ali ne, in se je torej J. P. kot mesarski obrtnik v zmislu obtožbe tudi tega prestopka moral za krivega spoznati.

Temeljem §-a 281., št. 9. *lit. a)* in §-a 11. k. pr. r. oglašena ničnostna pritožba v zadevi obsoje radi hudodelstva ni imela uspeha, pač pa je najvišje kot kasacijsko sodišče z razsodbo z dne 20. februarja 1895, št. 558 pritožbi J. P. zaradi prestopka po §-u 399. k. z. ugodilo, razsodbo o tej točki temeljem §-a 281., št. 9, *lit. a)*, §-a 288, št. 3. k. p. r. in §-a 5. zakona z dne 31. decembra 1877, št. 3. drž. zak. ex 1878 tako o krivdi kakor o kazni 50 gld. in stroških, provzročenihs vsled tega prestopka, ovrгло, in to kazensko stvar v svrhu zopetne razprave in razsoje radi prestopka po §-u 399. k. z. odkazalo za m. del. okrajnemu sodišču v Ljubljani.

V razlogih, zadevajočih le ta prestopok poudarja najvišje sodišče, da pravnega nazora, kojega se poslužuje sodišče I. stopinje o priliki razsoje prestopka po §-u 399 k. z. ne gre odobriti. Istinito brez pomena za predležéči slučaj, zaradi kojega je bil obtožen edino le J. P., je sicer, če prizna sodišče tudi možnost, da se zasleduje še druga oseba zaradi tega prestopka kazenskim potom. Pač pa so važni pogoji, v katerih glasom zakona nastopi kaznivost lastnika obrti. Brezdvomno je z ozirom na določila § 238. k. p. r. trditev ničnostne pritožbe, koja pri prestopku po §-u 399. k. z. zahteva hudoben namen, napačna. Po ravno navedenem kazenskem stavku pa tudi ni dvomiti o tem, da mora storilca na vsak način zadeti

krivda, bodi si da je le-ta najti tudi le v nedostatnem nadzorovanji obrta. Sodišče je pa opustilo navesti tudi le eno dejanje, iz kojega bi se bila razvidela krivica obtoženčeva, in mu zadostuje dejanska trditev, da je pritožitelj lastnik (mesarske) obrti, kakor da bi ta trditev sama na sebi, neodvisno od vsaktere osebne krivde, ustanovila njegovo kaznivost po § u 399. k. z. V tem slučaju je bilo pa navajanje dejanj, ki provzročajo krivdo tem bolj potrebno, ker zagovori pritožnikovi, ravno tako kakor tudi oni njegove soproge očevidno kažejo namen, pritožitelja razbremeniti. Videti je torej, da je prvo sodišče, na podlagi napačnega pravnega menenja opustilo priskrbeti kasacijskemu sodišču za takojšno razsojo potrebnih podatkov (§ 280., št. 3. k. p. r.); vsled česar se je morala razsodba o tej točki ovreči, in z ozirom na to, da je možno to točko razsodbe od druge vsebine odločiti, daljnjo razpravo o tej stvari odkazati pristojnemu okrajnemu sodišču.

P.

b) Tatvina ni, ako trgovski učenec iz prodajalnice svojega gospodarja stranki daje blaga, ne da bi prejel kupnine takoj, akoravno ne zapisuje dolžnih zneskov, če se ne odreče tirjatvam in so se zneski pozneje samo iz nemarnosti pozabili.

Okrožno sodišče v Celji je z razsodbo z dne 23. januarja 1892, št. 591 obsodilo 1. Martina B. in 2. Jerneja V., prvega zavoljo hudodelstva tatvine po §-ih 171., 173. in 176., II. lit. c) k. z., ker je kot trgovski učenec svojemu gospodarju Alojziju O. jemal blaga in denarja, skupaj v vrednosti 145 gld. 78 kr., drugega pa zavoljo vdeležbe pri tatvini po §-ih 171., 5. in 460. k. z., ker je prvega pregovoril, da mu je iz prodajalnice Alojzija O. dajal denarja in blaga v vrednosti pod 20 gld., ne da bi bil zapisal dotičnih zneskov v knjigah, dasiravno Jernej V. taistih ni plačeval.

Razlogi:

Obtoženec Martin B. priznal je pri glavni razpravi, da je kot učenec v službi Alojzija O. leta 1890. in 1891. v prodajalnici svojega gospodarja iz blagajne vzel 10 gld. gotovine, ter jo za-se porabil. Martin B. je tudi priznal, da je večkrat gotovi denar in blaga v skupni vrednosti 84 gld. 34 kr. vzel svojemu gospodarju, ter dajal raznim strankam, da dotičnih zneskov v knjigah ni zapisal, akoprav ni prejel plačila, storil je to bajé z namenom, da bode neplačane

zneske pozneje iztirjal in zapisal. Obtoženec Martin B. priznal je pri svojem prvem zaslišanju pred okrajnim sodiščem v R. še več, namreč, da je na omenjeni način celo več vzel svojemu gospodarju, kakor je navedeno v obtožnici. Isto je obtoženec Martin B. priznal tudi proti pričama Alojziju O. in Ignaciju J. Tudi izpovedba priče Alojzija O. se ujema s tem priznanjem. Iz vsega tega se je sodišče prepričalo, da je obtoženec Martin B. zavoljo svojega dobička svojemu gospodarju Alojziju O. jemal gotovega denarja in blaga skupaj v vrednosti vsaj 145 gld. 78 kr. in obsodilo Martina B. zavoljo tega dejanja, ki se znači kot hudodelstvo tatvine po §-ih 171., 173. in 176., II., *lit. c*) k. z. Martin B. je prvokrat zaslišan, navedel, da je Jerneju V. iz prodajalnice svojega gospodarja dal gotovine in blaga v skupni vrednosti 29 gld., da pa dotičnih zneskov ni zapisal, ker ga je Jernej V. na to nagovarjal, akoprav jih ni plačal. Dalje trdil je Martin B., da je Jernej V. plačal prilično njemu in drugim za 4 gld. piva, da bi se mu prikupil. Jernej V. priznava, da je tudi v zadnjem času, kakor v poprejšnjih letih iz prodajalnice Alojzija O. jemal blaga na up, zagovarja se pa, da je vselej naročil, naj se dotični znesek zapiše, ako ni šlo za prav nezatne stvari, katere je obljubil plačati mimogrede, vsaj še tisti dan. Jernej V. se za to sklicuje na priče Franca K., Jurija O., Marka B. in Valentina B. Ali iz izpovedeb teh prič sledi samo, da je Jernej V. v prodajalnici Alojzija O. večkrat vzel blaga, in isto deloma plačal, deloma pa dal zapisati. Te priče torej ne ovržejo tega, kar je navedel Martin B. Temu nasproti je pa Vinko K. potrdil, da ga je Martin B. večkrat iz prodajalnice poslal, kedar je prišel Jernej V. Pri svojem poznejšem zaslišanju izpovedal je Martin B., da Jernej V. gotovine ni prejel več kakor 5 gld., in da blago, katero je na navedeni način prejel, ni bilo več vredno, kakor 20 gld., ker je včasih tudi naročil, naj se zapiše, kar je prejel. Sodišče smatralo je torej za dokazano, da je Jernej V. Martina B. večkrat pregovoril, da mu je dal blaga in gotovine v skupni vrednosti do in manje ko 20 gld. in vsled tega obsodilo Jerneja V. zavoljo tega dejanja, ki se znači kot prestopok proti varnosti lastnine po §-ih 171. in 460. k. z.

Proti tej razsodbi vložil je Jernej V. pritožbo ničnosti in isto opiral zlasti na razlog §a 281. št. 5. k. p. r.

Najvišje kot kasacijsko sodišče je z razsodbo z dne 15. marca 1892, št. 2908 pritožbi ugodilo, navedeno razsodbo gledé

Jernej V. popolnoma, gledé Martina B. pa toliko razveljavilo, kolikor se ne tiče tatvine gledé gotovine v znesku nad 5 gld. ter odredilo, da se mora pri okrožnem sodišču v C. vršiti nova razprava.

Razlogi:

Jernej V. opira svojo pritožbo ničnosti na § 281. št. 5. k. pr. r. in poudarja posebno, da je po izpovedbi Martina B., na katerega se obsodba v bistvu opira, kedar je kaj vzel, vselej pristavil, da bode že plačal, ter omenil, naj se to že zapiše, ali ne zapiše. V istini je Martin B. to navedel že pri svojem prvem zaslišanji dne 16. novembra 1891. l., Martin B. ponovil je to pri svojem drugem zaslišanji istega dne popoldne in ostal je pri tem tudi za zadnjega zaslišanja dne 31. decembra 1891. l. Da bi bil Martin B. te svoje izpovedbe pri glavni razpravi predrugacil, iz dotičnega zapisnika ni razvidno. V soglasji s spisi je torej vsebina izpovedbe Martina B., kakor jo prvo sodišče v svojih razlogih navaja, namreč njegovo priznanje, da je jemal in izročeval strankam denarja in blaga iz blagajne oziroma zaloge svojega gospodarja, da pa dotičnih zneskov ni nikjer zapisal, akoprav ni prejel plačila in sicer z namenom, da bode dolžne zneske pozneje iztirjal in zapisal. Tudi Jernej V. je soglasno s to izpovedbo vedno trdil, da je nameraval prejete stvari plačati, in le zanika, da bi bil Martinu B. kedaj naročil, naj prejetih stvari ne zapiše, razun malenkostij. Prvo sodišče je sicer vsled izpovedbe Martina B. in drugih okolnostij prepričano, da je Jurij V. pregovoril Martina B., naj ne zapiše izročenege denarja in blaga, a prvo sodišče nikjer ni izrazilo svojega mnenja gledé namena Martina B., da bode dotične zneske pozneje iztirjal in zapisal. In vendar bi bila ta okolnost odločilna. Ako Martin B. ni računil na to, da bode Jernej V. pozneje plačal, potem je njegovo dejanje brez dvoma kaznivo. Naopak pa bi bila vsaj na strani Martina B. samo nepravilnost, ako bi ne bil zapisal dotičnih zneskov, dasiravno se ni odrekel tem tirjatvam, in ako bi se bili ti zneski vsled te nemarnosti pozneje pozabili. Dejanje Jerneja V. bi se pa vsled te okolnosti tudi moglo drugače soditi. Cela kazenska pravda dosedaj niti ni dognala nagibov, zaradi katerih bi bil Martin B. strankam dajal na škodo svojega gospodarja denarja in blaga brez kakega večjega lastnega dobička. V razlogih razsodbe torej ni dognana okolnost, ki bi bila bistvena za presojo; razsodba je torej

nična po določilu §-a 281. št. 5. k. p. r. Ravnokar omenjeni ničnostni razlog je pa tudi soobtožencu Martinu B. na korist. Izpodbijana razsodba se mora torej tudi gledé Martina B. razveljaviti, vendar samo toliko, kolikor se tiče tatvine denarja in blaga, katero je baje Martin B. strankam izročil. Kar se pa tiče denarja, ki ga je Martin B. zase vzel in sicer v znesku (10 gld.) nad 5 gld., znači to dejanje kot hudodelstvo tatvine po §-ih 171., 176., II., *lit. c*) kaz. z. Gledé tega dejanja navedena ničnost ne pride v poštev.

Dr. Juro Hrašovec.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. aprila 1895.

— (Imenovanje.) Predsednikom okrožnega sodišča v Celji imenovan je višjesodni svetnik v Gradcu Rudolf Ullepitsch plem. Krainsfeld.

— (Odlikovanje.) Nj. Veličanstvo podelilo je namestniškemu svetovalcu in vodji okrajnega glavarstva v Gorici Alojziju vitezu Bosizio naslov in značaj dvornega svetnika. — Deželnosodni svetnik v Celji Aleksander Balogh dobil je naslov in značaj višjesodnega svetnika.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: vladni tajnik in vodja okrajnega glavarstva v Krškem Markvard baron Schönberger okrajnim glavarjem; vladni tajnik Viljem vitez Laschan voditeljem okrajnega glavarstva v Postojini; avskultant Josip Pellegrini sodnim pristavom v Ilirski Bistrici; pravni praktikant pri okrožnem sodišči v Celji Oskar Orosel avskultantom na Štajerskem; pravni praktikant pri deželnem sodišči v Ljubljani Pavel Hudovernik avskultantom na Kranjskem; policijski koncipist Karol Šturm v Trstu okrajnim pol. nadzornikom; poštni koncipient pri Tržaškem poštnem ravnateljstvu Fran Knotek poštnim komisarjem. — Premeščena sta: okrajni glavar v Postojini Ferdinand marki Gozani v Ljubljano; sodni pristav v Ilirski Bistrici Evgen Terbuhovič pl. Schlachtschwert v Zatičino.

— (Slovenščina pri najvišjem sodišči.) V seji poslanske zbornice dne 11. marca t. l. stavil je naš društveni predsednik in poslanec g. dr. A. Ferjančič do pravosodnega ministra interpelacijo gledé slovenskega uradovanja pri najvišjem sodišči. Interpelacija poudarja, da mora v zmislu §-a 27. pat. z dne 7. avgusta 1850, št. 325. drž. zak. najvišje sodišče izdajati odločbe z razlogi, če se je obravnavalo v nenemškem jeziku, v tistem jeziku, v katerem se je vršila obravnava v prvi instanci in v nemškem jeziku. Ta določba se pa gledé slovenskega jeziku ne izvršuje. Ker je lani izšla v zalogi dvorne in državne tiskarnice nemško-slovenska jurično-politična terminologija, so odstranjene vse zapreke, ki so doslej ovirala izvršitev omenjenega zakonitega določila.

Pregled pravosodstva.

474. Oče je zavezan plačevati alimente za svoje zakonske otroke, kateri so sledili materi, stanujoči vsled sodnega privoljenja v posebnem bivališči.

R. z dne 20. novembra 1894, št. 13901. J. B. št. 12 ex 1895.

475. Tudi javna imovina more biti v izključni zasebni posesti, katera se varuje proti motitvi.

O. z dne 29. januarija 1895, št. 1100. J. B. 12 ex 1895.

476. Pri javni imovini se ne more pripetiti motenje posesti, ki bi se dalo preganjati civilnim potom. — Motenje posesti zahteva posestno dejanje.

O. z dne 27. decembra 1894, št. 29537. J. B. št. 9 ex 1895.

477. Vprašanje, če sme imetnik zavoda za električno zazsvetljavo zapreti električni tok najemniku, ki ne plača, se ne more rešiti po pravdi radi motene posesti.

R. z dne 7. novembra 1894, št. 13155. G. Z. št. 14 ex 1895.

478. Ako se je dogovorilo, da se poplača ostali znesek kupnine šele po odpadu naznanjene napake, se sme ta dogovor vgovarjati tožbi na plačilo, ne gledé na rok določen v §-u 933. o. d. z.

R. z dne 12. decembra 1894, št. 14331. J. B. št. 14 ex 1895.

479. Če se dovoli postavitve v prejšnji stan ter s tem odstrani zavrnitev tožbe izrečena po razsodbi, se je pretrgalo zastarenje, če se je le tožba vložila pravočasno ter praviloma pravda nadaljevala (§ 1497. o. d. z.).

R. z dne 8. novembra 1894, št. 10797. J. M. 1122.

480. Tudi listina, ki se je izdala le kot dokazno sredstvo upniku po kridatarju, predno se je otvoril konkurz, more se izpodbijati po zak. z dne 16. marca 1884, št. 36. d. z.

R. z dne 14. novembra 1894, št. 12628. J. M. 1124.

481. V izpodbojni pravdi dopustna je izvanredna revizija le v slučajih, v katerih je bilo pričeti redno postopanje. V slučajih, ko je uvesti sploh sumarni postopek, je izključena.

R. z dne 22. januarija 1895, št. 634. J. B. št. 13 ex 1895.

482. Zahtevke, da se predlože trgovinske knjige po čl. 37. trg. zak., je vpravičen tudi takrat, če niso sporni dogodki, temeljem katerih se je vršila vknjižba, pač pa pravna narava pogodbe, ki se hoče dokazati na ta način. — Zahtevati se sme „predložitev vseh trgovinskih knjig iz leta“ — posebno pa dnevnikov, odpravnih, ročnih in glavnih knjig.

O. z dne 6. januarija 1895, št. 314. J. B. št. 11 ex 1895.

483. Oglasitev za dediča, ki temelji na očevidno neveljavnem naslovu, se ne more sprejeti pri sodišči.

O. z dne 14. novembra 1894, št. 13515. J. M. 1111.

484. S tem, da se je dogovoril kraj, kje je po pogodbi izročiti blago (od „ab“), ustanavlja se podsodnost tožbi za plačilo kupnine, če se ni izrecno drugače domenilo.

R. z dne 27. septembra 1894, št. 10725. J. M. 1096.

(Glej rep. pravorekov št. 124, razs. z dne 1. oktobra 1889, št. 9142, Nowak, IV, 185; z dne 14. septembra 1893, št. 9114, J. B št. 45 ex 1893; z dne 10. junija 1892, št. 6808, G. H. št. 40 ex 1892 in druge, dalje: G. U. 777, 1359, 4886, 5352 itd.)

485. Po vloženi prošnji za rekognosciranje se ne sme več zahtevati aktorične kavicje.

O. z dne 4. decembra 1894, št. 14453. J. B. št. 12. ex 1895.

486. V bagatelnem postopku ni pritožbe proti odločbi višjega sodišča (§-a 84. in 85. zak. z dne 27. aprila 1873, št. 66. d. z.). Po preteku roka, določenega za plačilo stroškov v odločbi višjega sodišča, vložena prošnja za rubežen je torej rešiti ne gledé na revizijski rekurz.

O. z dne 1. decembra 1894, št. 1428, (oz. odl. praškega višj. sod. z dne 8. januarja 1895, št. 365.). J. B. št. 14. ex 1895

487. Da se prisodijo stroški rekurza, je jedino le merodajen njegov uspeh, ne pa tudi okolnost, če je nasprotnik povzročil odločbo, proti kateri se je pritožilo ali ne.

O. z dne 28. decembra 1894, št. 15467. J. B. št. 13. ex 1895.

488. Za učin §-a 93. k. z. ni treba, da bi bil zadržek nepremagljiv ali pa, da se bi dal odpraviti le s silo. Utesnitev osebne svobode ne odpade, če more skočiti v pritlični sobi zaprta oseba skozi okno.

R. z dne 1. decembra 1894, št. 12058. G. Z. št. 13 ex 1895.

489. Idejalna konkurenca hudodelstev po §-ih 131. in 132. III. k. z. je možna.

R. z dne 27. aprila 1894, št. 2934. J. M. 2934

(Glej Herbst ad § 132. — 1).

490. Na Gališkem velja lovski patent z dne 28. februarija 1786. l. Na podlagi §-a 17. tega patenta izvršeni uboj tujih psov po lovskem osebji ne ustanavlja učina §-a 468. k. z.

R. z dne 19. decembra 1894, št. 14806. G. Z. št. 10. ex 1895.

491. Pristojno za kazensko postopanje radi goljufije, dovršene po nastopu prisege, katero je storiti v pravdi, je deželno ali okrajno ali okrcžno sodišče, v čegar okrožji leži pravdno sodišče.

R. z dne 19. februarija 1895, št. 2061. J. M. 1126.

„Slovenski Pravniki“ izhajajo 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravniki“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Zbirka avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku.

I. zvezek:

Kazenski zakon

o hudodelstvih, pregreških in prestopkih z dné 27. maja 1852, št. 117 drž. zak., z dodanim **tiskovnim zakonom** z dné 17. decembra 1862, št. 6 drž. zak. ex 1863, in drugimi novejšimi zakoni kazensko-pravnega obsega. Cena 2 gld. 50 kr., s pošto 15 kr. več.

II. zvezek:

Kazensko-pravdni red

z dné 23. maja 1873, št. 119 drž. zak., z **zvršitvenim propisom** in drugimi zakoni in ukazi kazenski postopek zadevajočimi. Cena 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

Nemško-slovenska pravna terminologija.

V imenu društva »Pravnika« uredil dr. Janko Babnik, c. kr. sodni pristav. Cena 3 gld. 50 kr., elegantno in trdno vezana 4 gld. 10 kr., po pošti 15 kr. več.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih.

I. Obrazci k občnemu sodnemu redu. I. zvezek Spisal
Anton Levec, c. kr. sodni pristav

Vse te knjige dobivajo se pri knjigotržcu **Antonu Zagorjanu v Ljubljani**, kakor tudi pri vseh drugih knjigotržcih.

